Cena numeru podwójnego zł. 3.—

BUCHALTER POLSKI

MIESIĘCZNIK

ORGAN POLSKIEGO ZWIĄZKU BUCHALTERÓW-RZECZOZNAWCÓW, BUCHALTERÓW-BILANSISTÓW I ICH POMOCNIKÓW W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Pod redakcją ANTONIEGO JULJANA SZYLLERA

Rok 9 Warszawa, kwiecień — maj 1936 r. Nr. 4—5 (98—99)

Treść zeszytu:

Z ŻYCIA ZWIĄZKU

Nowi członkowie.

W marcu i kwietniu r. b. przyjęto 3 kandydatów w poczet Członków Związku.

Wieczory dyskusyjne.

W marcu i kwietniu r. b. rozpatrywano na wieczorach dyskusyjnych następujące tematy:

dn. 2.III.1936 r.

1) Księgowanie umorzenia wierzytelności, uzyskanego w postępowaniu układowem.
2) Pokrycie straty przez spólników i kwestje podatkowe na tem tle.
3) Sprzedaż udziałów spółki i przyjęcie nowego spólnika.

dn. 9.III.1936 r.

Maszynizacja, a rynek pracy — ref. dyr. Stef. Rudziński.

dn. 16.III.1936 r.

1) Wykaz prac, traktujących o amortyzacji.
2) Odszkodowanie od towarzystwa ubezpieczeń za straty na pożarze i księgowanie operacji z tem związanych.
3) Własne ubezpieczenie od kradzieży i ognia.
4) Zmiana szacunku wskutek różnicy kursu waluty.

dn. 23.III.1936 r.

Księgowanie kosztów budowy fabrycznych i gospodarczych budowli.

dn. 30.III.1936 r.

1) Likwidacja konta osobistego zmarłego właściciela przedsiębiorstwa.
2) Amortyzacja: podział nadwyżki amortyzacji z przeszacowania bilansu.

dn. 6.IV.1936 r.

1) Księgowanie praw majątkowych żony.
2) Amortyzacja maszyn nieczynnych.
3) Skreślenie przez spólnika należności w sp. z o. o.

dn. 20.IV.1936 r.

1) Czy świadectwa ułamkowe na akcje mają być imienne, czy bezimienne?
2) Księgowanie różnicy z przewalutowania długu w obcej walucie.
3) Wyodrębnienie obrotu towarami, podlegającemi podatkowi scalonemu.
4) Podatek od obrotu biura buchalteryjnego.
5) Opodatkowanie zaksięgowanego przychodu.

Regulacja składek.

W dalszym ciągu podajemy nazwiska Kolegów, którzy uregulowali składki członkowskie za r. b. Są to następujący Koledzy:

Heneczkowski Zygmunt, Kitalla Paweł, Krokosz Aleksander, Mikulska Wanda, Sozański Jarosław, Stanek Mieczysław, Szyller Antoni Juljan, Wawrzyński Zygmunt.

Zarząd Związku składa wymienionym Kolegom serdeczne podziękowanie za przyczynienie się do ułatwienia sytuacji finansowej Związku przez uregulowanie składek zgóry.

Ogólne Zebranie Roczne.

W dniu 26 kwietnia r. b., o godz. 10 m. 30 rano, odbyło się Zwyczajne Ogólne Zebranie Roczne, którego protokuł zamieszczony będzie w następnym numerze.

Egzaminy na K. W. R. B.

W dniach: 26 kwietnia — 3 maja r. b. odbyły się egzaminy dla słuchaczów prowincjonalnych 2-letnich Kursów Wyższej Rachunkowości dla Buchalterów, w wyniku których otrzymają świadectwa ukończenia Kursów, następujący dalsi absolwenci:

a) z pośród Członków Związku kol. kol.:

Bargieł Edward, Heneczkowski Zygmunt, Koźmic Franciszek, Kruczyński Tadeusz, Kwaśniewski Edmund, Krokosz Aleksander, Nowakowski Jerzy, Owsiak Czesław, Ostand Mieczysław, Sadowski Henryk, Staszewski Grzegorz, Szczepański Franciszek, Termanowski Wincenty.

b) osoby nie będące Członkami Związku, pp.:

Dominicki Szczepan, Gadaliński Bronisław, Jung Aleksander, Jańczyk Stanisław, Kossowski Jan, Niewiada Tadeusz, Piekarczyk Jan oraz pp.: Morgenlender Szlama i Tranówna Anna.

Polski Związek Zawodowy Buchalterów-Rzeczoznawców, Buchalterów-Bilansistów i ich Pomocników w R. P.

różni się od innych organizacyj buchalterów, ponieważ:

1. W poczet członków Związku przyjmuje wyłącznie Polaków-chrześcijan,
2. Nie należy do Unji Związków Zawodowych,
3. Nie wchodzi w skład Rady Głównej Zrzeszeń Księgowych i Rzeczoznawców w Polsce.

BUCHALTER POLSKI

ORGAN POLSKIEGO ZWIĄZKU BUCHALTERÓW - RZECZOZNAWCÓW, BUCHALTERÓW - BILANSISTÓW I ICH POMOCNIKÓW W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Redakcja i Administracja
Warszawa, Nowogrodzka 20
telefon 8-41-05

Miesięcznik

Redaktor przyjmuje w poniedziałki od 6 do 7 wieczorem. Warunki prenumeraty i ogłoszeń na stronie ostatniej

Rok IX. Warszawa, kwiecień — maj 1936 r. Nr. 4—5 (98—99)

Plany rachunkowości

W dalszym ciągu prac, nadsyłanych przez Kolegów-Członków Związku i Czytelników, zamieszczamy:

1) Plan rachunkowości rolnej — opracowany przez kol. Aleksandra Koralkowskiego z Dąbrowicy, 2) Uwagi kol. Edwarda Grzybowskiego z Łowicza do artykułu kol. Czesława Grabowskiego z Orżewa w sprawie rachunkowości gorzelni („Buchalter Polski" Nr. 1—2/35 r.).

Zarząd Związku i Redakcja „Buchaltera Polskiego" postanowili nie wprowadzać żadnej korektywy do nadsyłanych przez Kolegów-Członków Związku i przez Czytelników „Buchaltera Polskiego" planów rachunkowości, gdyż pragną wywołać dyskusję i krytykę ze strony naszych Czytelników. **Najlepszą krytyką każdej pracy będzie nadesłanie przez zainteresowanego Czytelnika nowego planu odpowiedniej rachunkowości w opracowaniu własnem,** z omówieniem tych kwestyj, które, w/g zdania piszącego, zostały potraktowane w poprzednim temacie błędnie, nieściśle lub niejasno. Nagromadzony tym sposobem materjał nietylko ożywi łamy „Buchaltera Polskiego", lecz przyczyni się do uporządkowania rachunkowości w poszczególnych dziedzinach gospodarstwa narodowego i umożliwi prace nad standaryzacją rachunkowości. W ogłoszonych planach rachunkowości każdy buchalter będzie mógł znaleźć wiele wskazówek dla siebie przy obejmowaniu pracy w jakiemkolwiek przedsiębiorstwie. Dlatego też dziękujemy serdecznie wszystkim Kolegom, którzy nadesłali prace Swoje i prosimy pozostałych o pójście w ich ślady.

Plan rachunkowości rolnej

SYSTEM: „AMERYKANKA".

Dziennik - Główna rachunkowości rolnej obejmuje następujące rachunki:

1) R-KI RZECZOWE: Bilans Otwarcia, Kapitał, Amortyzacja, Nieruchomość, Budynki, Ruchomości, Urządzenie młyna, Kasa, Magazyn, Inwentarz żywy, Sumy przechodnie i Bilans Zamknięcia;

2) R-KI OSOBOWE: Właściciel, Dłużnicy i Wierzyciele, Pensje i Ordynarja;

3) R-KI WYNIKOWE: Koszty ogólne, Utrzymanie Administracji, Utrzymanie służby, Remont budynków, Remont inwentarza, Hodowla Koni roboczych, Hodowla bydła, Hodowla chlewni, Hodowla drobiu, Hodowla ryb, Pszczelnictwo, Produkcja rolna i Straty i zyski.

Rachunki, jak Hodowla drobiu, Pszczelnictwo, Hodowla ryb i t. p. nie koniecznie muszą mieć miejsce w każdem gospodarstwie, gdyż są uzależnione od rozmiaru i sposobu prowadzenia tego gospodarstwa. Istnieje jeszcze cały szereg innych rachunków, jak np. Młyna, Cegielni i in., a to w zależności od rozmiarów uprzemysłowienia danego gospodarstwa.

Dla rachunków jak: Kasa, Dłużnicy i Wierzyciele, Pensje, Ordynarja, Magazyn, Ruchomości, Inwentarz żywy — prowadzi się osobne księgi.

OGÓLNY ZARYS SPOSOBU PROWADZENIA POSZCZEGÓLNYCH KSIĄG.

R-k Kasy:

Na debecie — efektywny wpływ gotówki, na kredycie — faktycznie dokonane wypłaty, podstawa: asygnacje kasowe.

R-k Dłużników i Wierzycieli:

Po otwarciu Bilansu i przeniesieniu sald jak na stronie Debet, tak i na stronie Kredyt, dokonywane są wszelkie operacje kredytowe, związane z prowadzeniem gospodarstwa. Na stronie Debet uwidoczniane są wszelkie sprzedaże osobom trzecim z poszczególnych działów gospodarstwa. Na stronie Kredyt znajdują się wszelkie wypłaty gotówkowe, pokrycia wekslowe, bonifikaty prowizje i t. p.

W Bilansie jak Otwarcia, tak i Zamknięcia, r-k Dłużników i Wierzycieli ma zawsze saldo podwójne.

R-k Pensji.

Wszyscy stali pracownicy, zatrudnieni w danem gospodarstwie, są ujęci w kontowej „R-k Pensji" i każdy z nich posiada swoje indywidualne konto.

Na stronie debetowej księguje się wszelkie zaliczki wydane na r-k Pensji, wybrane towary, świadczenia socjalne, kary i in., przyczem co do kar, to takowe należy

składać, po potrąceniu od pracownika, na cele kulturalno-oświatowe.

Na stronie kredytowej po upływie każdego miesiąca kredytuje się należne pensje za dany miesiąc. Wypłata pensji dokonuje się na podstawie list płacy, sporządzanych przy końcu każdego miesiąca, posługując się księgą r-ku Pensji.

R-k Ordynarji.

Tak, jak r-k Pensji, z wykazaniem ilości pobieranej ordynarji. W wypadkach, jeżeli pracownik za zgodą pracodawcy nie pobiera ordynarji w naturze — otrzymuje wówczas równowartość w gotówce.

R-k Magazynu.

W księdze magazynu ujęte są różne artykuły techniczne, przeznaczone na potrzeby gospodarstwa, uzyskane płody rolne, artykuły wyprodukowane we własnem gospodarstwie, a przeznaczone bądź na sprzedaż, bądź na własne potrzeby.

Wszystkie księgowania na stronie debetowej są przeprowadzane na podstawie rachunków na zakupione towary, raportów produkcji rolnej i in. dowodów, kredytuje się zaś podług kwitów magazynowych na wydane towary na podstawie zapotrzebowań i raportów poszczególnych gałęzi gospodarstwa.

R-k Ruchomości.

R-k Ruchomości obejmuje szczegółowy spis wszystkich ruchomości, które posiada gospodarstwo, przyczem należy uwzględnić ilościowo w każdym dziale gospodarstwa.

Dokupione przedmioty nowe, wzamian zniszczonych, odnosimy odrazu na odpowiednie rachunki, gdyż takowe nie wpływają na stan r-ku ruchomości.

W rocznym inwentarzu, jak przy Otwarciu, tak i Zamknięciu, należy uwidocznić szczegółowy stan ilościowy, uwzględniając zaszłe zmiany w ciągu roku. Przedmioty zniszczone w użyciu spisujemy na straty.

R-k Inwentarza żywego.

W skład Inwentarza żywego wchodzą: konie, woły, źrebaki, rogacizna, chlewnia, owce i t. p.

Na Debecie wykazuje się inwentarz otrzymany z przychówku oraz dolicza się wartość przyrostu tegoż.

Inwentarz sprzedany i padły księguje się na stronie kredytowej. Inwentarz zaś roboczy spisuje się na straty, gdyż to powoduje zmniejszenie środków wydobycia dochodu z gospodarstwa.

R-k Amortyzacji.

Ten rachunek należy prowadzić t. zw. systemem „biernym" — amortyzując każdorocznie od pierwotnej sumy wartości, względnie ceny nabycia (gdyż przy tym systemie powstają prawidłowe odpisy amortyzacyjne); po zamortyzowaniu całej sumy jednostki majątkowej gospodarstwa, dla zachowania ewidencji majątkowej, pozostawiamy na inwentarzu wartość zamortyzowanej jednostki w wysokości zł. 1.

R-k Produkcji rolnej.

W opracowanej rachunkowości rolnej wziąłem gospodarstwo, które produkcję rolną prowadzi w swoim zakresie, lecz bezplanowo, czyli nie posiada płodozmianu, ani dokładnej ilości zasianej powierzchni, lub też oddaje na „Część" — w takiem gospodarstwie zwykle nie prowadzi się t. zw. „dziennika czynności", przez co koszt uprawy poszczególnych kultur — jak robocizna, najem dzienny, utrzymanie inwentarza roboczego i in., spisuje się odrazu na straty, nie obciążając poszczególnej kultury; dla takich gospodarstw mamy jeden r-k produkcji rolnej, który ujmuje wszystkie kultury i wykazuje tylko ilość wysianego nasienia i ilość zbioru, czyli daje nam dochód brutto bez kosztów produkcji.

W gospodarstwach jednak większych i dobrze zorganizowanych, w których produkcję prowadzi się we własnym zakresie, w celu dokładnej kalkulacji, jak również dla dostosowania się do przepisów nowego Kodeksu Handlowego, należy uwidocznić w każdej poszczególnej produkcji (prowadząc takowe szczegółowo w formie osobnych kont, względnie subkont — R-ki Produkcji rolnej) ilość zasianych ha pod każdą produkcję, koszt uprawy 1 ha, koszt własny otrzymanej z produkcji jednostki ilościowej i zbiór ilościowy z 1 ha. Daje nam to możność stwierdzenia jakie kultury dają lepsze rezultaty, a jakie gorsze.

Rachunki wynikowe, wykazane pod 3) zamykamy rachunkiem Strat i Zysków (treść strony debetowej tych rachunków wykazałem w rocznem sprawozdaniu i dlatego szczegółowo omawiać ich nie będę).

Końcowy rezultat r-ku Strat i Zysków przenosimy na r-k Kapitału.

SPRAWOZDANIE

Zarządu Dóbr .... **własność** ....

za czas od 1.VII.1935 — 1.VII.1936 r.

INWENTARZ NA DZIEŃ 1 LIPCA 1935 ROKU.

Stan czynny

TREŚĆ	Ilość	Zł.	gr.
R-K NIERUCHOMOŚCI.			
Obszar gruntów własnych . . .			
„ „ serwitutowych . .			
R-K BUDYNKÓW.			
mieszkalne			
Dom murowany kryty blachą . .			
Czworak drewniany kryty dachówką .			
Dom drewniany kryty papą . . .			
Dom drewniany kryty drzewem . .			
Do przeniesienia . .			

TREŚĆ	Ilość	Zł.	gr
Z przeniesienia . .			
gospodarcze.			
Magazyn murowany kryty gontami .			
Stajnia drewniana kryta gontami . .			
Obora drewniana kryta blachą . .			
Stodoła drewniana kryta blachą . .			
Chlew drewniany kryty blachą . .			
Obora-stajnia drewniana kryta blachą .			
Stodoła-obora drewniana kryta blachą .			
Obora-szopa drewniana kryta blachą .			
Młyn drewniany kryty gontami . .			
Do przeniesienia . .			

TREŚĆ	Ilość	Zł.	gr.
Z przeniesienia . .			
R-K URZĄDZENIA MŁYNA.			
Wartość urządzenia grobli . . .			
Cylinder z gazą			
Kamienie młyńskie			
Tryjer			
Folusz do sukna			
Cyrkularka			
Kran do kamieni			
Łańcuchy pociągowe			
Pasy z sierści wielbłądziej . .			
Pasy małe			
Skrzynia na zboże			
Skrzynia przy kamieniach . . .			
R-K RUCHOMOŚCI.			
maszyny i urządzenia rolnicze.			
Młocarnia konna „Vieltielego" . .			
Kierat			
Sieczkarnia			
Szarpak do buraków			
Żniwiarka			
Siewnik			
Pługi jednoskibowe			
Brony żelazne i drewniane . . .			
Radła pojedyńcze			
Kultywatory 5-cio łapowe			
Walec drewniany			
Znaczniki drewniane			
Wialnia			
Prasa do siana			
Wozy konne robocze			
Sanie konne robocze			
Pasy do młocarni			
Różne.			
Młoty - cechówki			
Heble			
Świdry			
Kożuchy dla stróży			
Rewolwery			
Chomonty			
Szleje skórzane			
Lejce parciane			
Naszelniki			
Kantary skórzane			
Trenzle wierzchowe			
Siodła			
Łańcuchy do krów			
Stoły			
Sznury do wozów			
Skrzynie drewniane			
Latarnie stajenne			
Kłódki			
Wagi dziesiętne			
Parnik do kartofli			
Toczak do żniwiarki			
Stelwagi do pługów			
Widły żelazne			
Łopaty drewniane			
Bryczka parokonna			
Do przeniesienia . .			

TREŚĆ	Ilość	Zł.	gr.
Z przeniesienia . .			
Sanie wyjazdowe			
Linijka jednokonna			
Klucze do wozów			
Szafki kancelaryjne			
Biurka kancelaryjne			
Koce			
Baranice			
Piecyki żelazne			
Wiadra blaszane			
Obcęgi			
Kosy			
Ule ramowe			
w młynie.			
Waga dziesiętna			
Śrubstak			
Beczki drewniane na zboże . . .			
Miary drewniane			
Szufelki do mąki			
Liny druciane			
Liny parciane			
Łańcuchy			
Szajby			
Lewary			
Piły trackie			
Młotki			
Klucze do muterek			
Łomy żelazne			
Pilinie do lodu			
Bosaki			
Kłódki			
Siekiery			
Latarnie			
Poziomnice			
R-K INWENTARZA ŻYWEGO.			
Konie robocze			
Żrebaki			
Krowy			
Byczki			
Owce			
R-K PASZY.			
Siano			
R-K KASY.			
Pozostałość gotówki			
R-K DŁUŻNIKÓW.			
Wydział Powiatowy Sejmiku Radzyń .			
Tartak „Bór Kresowy"			
Tartak „Las Wołyński"			
Zarząd Gminy Skierniewice . . .			
Do przeniesienia . .			

TREŚĆ	Ilość	Zł.	gr.
Z przeniesienia			
R-K PRODUKCJI ROLNEJ.			
Wysiano:			
żyta			
owsa			
gryki			
łubinu			
koniczyny			
jęczmienia			
buraków nasienia			
marchwi nasienia			
kartofli			
R-K SUM PRZECHODNICH.			
Podatek państwowy gruntowy za r. 1934/35			
Podatek gminny wyrównawczy za r. 1934/35			
Opłaty drogowe sejmikowe za r. 1934/35			
Wypożyczono pracownikom — kartofli			
Wypożyczono pracownikom — żyta			
R-K PSZCZELNICTWA.			
Kupiono 12 roji pszczół			
Kupiono dla uli różne drobne			
Stan bierny			
R-K WŁAŚCICIELA.			
Wpłaty właściciela			
R-K ORDYNARJI.			
Niewydana ordynarja pracownikom:			
żyta			
kartofli			
R-K WIERZYCIELI.			
Wydział Powiatowy Sejmiku Radzyń			
Urząd Skarbowy Sarny			
Urząd Gminy Lubikowicze			
Zakład Ubezpieczeń od Wypadków			
Spółdzielnia Rolniczo - Handlowa Sarny			
Nowosielski Feliks			
Grabowski Bolesław			
Bobrownicki Michał			
Teodorowski Romuald			
Solska Zofja			
Szykalski Edmund			
Perlin Manus			
Woźniuk Teodor			
Sawicki Zygmunt			
Różni za pastwiska i łąki			
R-K SUM PRZECHODNICH.			
Należność za wypożyczone żyto			
Należność za wypożyczone kartofle			
R-K AMORTYZACJI.			
Budynki Młyna			
Budynki mieszkalne			
Do przeniesienia			

TREŚĆ	Ilość	Zł.	gr.
Z przeniesienia			
Budynki gospodarcze			
Urządzenie grobli młyna			
Maszyny i urządzenia rolnicze			
Ruchomości różne			
R-K KAPITAŁU.			
Kapitał Właściciela			

R-K KASY.

TREŚĆ	Przychód Zł.	Przychód gr.	Rozchód Zł.	Rozchód gr.
Saldo na 1-go lipca 1934 roku				
W miesiącu lipcu 1934 roku				
„ „ sierpniu 1934 roku				
„ „ wrześniu 1934 roku				
„ „ październiku 1934 roku				
„ „ listopadzie 1934 roku				
„ „ grudniu 1934 roku				
„ „ styczniu 1935 roku				
„ „ lutym 1935 roku				
„ „ marcu 1935 roku				
„ „ kwietniu 1935 roku				
„ „ maju 1935 roku				
„ „ czerwcu 1935 roku				
Saldo na 1-go lipca 1935 roku				

R-K RUCHOMOŚCI.

TREŚĆ	Przychód Zł.	Przychód gr.	Rozchód Zł.	Rozchód gr.
Remanent na 1-go lipca 1934 roku p/g inwentarza				
Kupiono: Ule Ramowe				
Siedzenie sprężynowe do wózka				
Podsanki				
Łańcuchy wozowe				
Wiadra blaszane				
Kultywatory				

R-K INWENTARZA ŻYWEGO.

TREŚĆ	Sztuk	Zł.	gr
PRZYCHÓD:			
Remanent na 1 lipca 1934 roku			
Koni roboczych			
Źrebaków			
Krów			
Byczków			
Owiec			
Kupiono: Wołów roboczych			
Koni roboczych			
Źrebaków			
Z przychówku: źrebaków			
owiec			
cielaków			
Ogółem			

R-K INWENTARZA ŻYWEGO.

TREŚĆ	Sztuk	Zł.	gr.
ROZCHÓD:			
Sprzedano: wołów roboczych			
Koni roboczych			
Krów			
Owiec			
Remanent na 1-go lipca 1934 roku			
Koni roboczych			
Źrebaków			
Krów			
Cielaków			
Wołów roboczych			
Owiec			
Ogółem			

R-K PASZY I IN. PŁODÓW ROLNYCH.

TREŚĆ	ŻYTO		OWIES I INNE		i t. d.
	Ilość	Suma	Ilość	Suma	
PRZYCHÓD:					
Remanent na 1-go lipca 1935 roku					
Z urodzaju					
Kupiono					
Z majątku Lubieszów					
Z młyna					
Z zamiany na żyto					
Razem					
ROZCHÓD:					
Sprzedano różnym					
Do młyna					
Na ordynarję					
Wysiano					
Na karm dla koni					
Doktorowi za leczenie służby					
Na karm dla krów					
Zgniło podczas przechowania					
Na ściółkę					
Manco					
Ofiarowano					
Zamieniono na owies					
Na karm dla krów służby					
Razem					
Remanent na 1-go lipca 1936 roku					
Ogółem					

R-K DŁUŻNIKÓW I WIERZYCIELI.

TREŚĆ	SALDO 1-go lipca 1935 r.		OBROTY za 1935/6 r.		SALDO na 1-go lipca 1936 r.	
	Winien	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma
Wydział Powiatowy Sejmiku Radzyń .						
Urząd Skarbowy Sarny						
Urząd Gminy Lubikowicze . . .						
Zakład Ubezpieczeń od Wypadkow .						
Spółdzielnia Rolniczo-Handl. Sarny .						
Nowosielski Feliks						
Grabowski Bolesław						
Bobrownicki Michał						
Teodorowski Romuald						
Solska Zofja						
Szykalski Edmund						
Perlin Manus						
Woźniuk Teodor						
Sawicki Zygmunt						
Olszyński Wacław						
Borkowski Tadeusz						
Adamczewski Waldemar						
Brzozowski Czesław						
Wydział Powiatowy Sejmiku Radzyń .						
Tartak „Bór Kresowy"						
Tartak „Las Wołyński" . . .						
Zarząd Gminy Skierniewice . . .						
Olesiński Zbigniew						
Ostermann Karol						
Bańkowski Mieczysław						
Hahn Wacław						
Razem . .						

R-K MŁYNA.

TREŚĆ	Ilość	Zł.	gr.
DEBET:			
Utrzymanie młynarza.			
pensja			
ordynarja			
Remonty i roboty kowalskie . . .			
Smary i światło			
Z magazynu na przemiał — żyto . .			
Świadectwo przemysłowe i odsetki .			
Rejestracja młyna w Sądzie Okręg. .			
Za dzierżawę promu			
Za worki dla młyna			
Razem . .			
KREDYT:			
Za przemiał zboża			
Za sprzedaną mąkę			
Oddano do magazynu: żyta . .			
jęczmienia . .			
gryki . . .			
Ofiarowano dla bezrobotnych mąki .			
Razem . .			
Na R-k Zysków - Strat . . .			

R-K KOSZTÓW OGÓLNYCH.

TREŚĆ	Poszczególne	Ogólne	Razem
DEBET:			
Składki ogniowe za ubezpieczenie .			
Koszty podróży w sprawach majątk. .			
„ przyjęcia różnych osób . .			
Książki, druki i materjały piśmienne .			
Znaczki pocztowe, depesze i porto .			
Abonament skrzynki pocztowej . .			
Oświetlenie mieszkań i budynków .			
Opłaty stemplowe i poświadcz. dokum.			
Gratyfikacje i faktorne			
Różne smary			
Strawne fornalom			
Wyrób słupów granicznych i inne . .			
Utrzymanie mierniczego			
Ofiarowano różnym			
Za sporządzenie odrysów planów . .			
Opał dla służby			
Różne drobne			
Archiwum Akt Dawnych — opłaty od podań			
Razem . .			
KREDYT:			
Na rachunek Strat			

R-K NAJMU DZIENNEGO.

TREŚĆ	Ilość	Poszczególne	Ogólne	Razem
DEBET				
Wypłacono gotówką				
Wydano żyta				
„ kartofli				
Razem . .				
Na R-k Strat				

R-K UTRZYMANIA ADMINISTRACJI.

TREŚĆ	Poszczególne		Ogólne		Razem	
	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr.
DEBET						
Utrzymanie administratora:						
Pensja						
Ordynarja: zboże						
kartofle						
Opał						
Utrzymanie ekonomów:						
Pensja						
Ordynarja: zboże						
kartofle						
Opał						
Razem . .						
KREDYT						
Na rachunek Strat						
Razem . .						

R-K UTRZYMANIA SŁUŻBY.

TREŚĆ	Ilość	Poszczególne	Ogólne	Razem
DEBET				
Pomoc lekarska				
Pensja: gumiennych				
fornali				
Opał: gumiennych				
fornali				
Ordynarja: zboże				
kartofle				
Utrzymanie bydła służby . . .				
Razem . .				
Na R-k Strat				

R-K MAGAZYNU MATERJAŁÓW POMOCNICZYCH.

TREŚĆ	OWIES		JĘCZMIEŃ		ŻYTO I INNE	
	Ilość	Suma	Ilość	Suma	Ilość	Suma
PRZYCHÓD						
Remanent na 1-go lipca 1935 r. . .						
Z urodzaju						
Z młyna						
Kupiono						
Razem . . .						
ROZCHÓD						
Sprzedano różnym						
Do młyna						
Na ordynarję						
Wysiano						
Na karm dla koni						
Doktorowi za leczenie służby						
Ofiarowano						
Razem . .						

R-K REMONTU INWENTARZA.

TREŚĆ	Zł.	gr.
DEBET		
Roboty kowalskie		
Reperacja uprzęży		
Smary do narzędzi		
Żelazo do remontu różnych ruchomości		
Różne drobne materjały do rem. różn. ruchomości		
Razem . .		
KREDYT		
Na Rachunek Strat		

R-K ŁĄK i PASTWISK.

TREŚĆ	Ilość	Zł.	gr.
DEBET			
Dozór łąk			
Karczowanie łąk			
Bronowanie łąk			
Siew			
Razem . .			
KREDYT			
Otrzymano z urodzaju siana . . .			
Za sprzedane łąki na ukos . . .			
Za sprzedany potraw			
Za wypas krów			
Razem . .			
Na Rachunek Zysków - Strat . .			

R-K REMONTU BUDYNKÓW.

TREŚĆ	Ilość	Zł.	gr.
DEBET			
Roboty kowalskie			
„ blacharskie			
„ stolarskie i ciesielskie . . .			
Oszklenie okien			
Smołowanie dachu na magazynie. . .			
Materjały: cegła . . . . . szt.			
wapno . . . . . kg.			
różne drobne . . .			
Razem . .			
KREDYT			
Na Rachunek Strat			

R-K UTRZYMANIA KRÓW I JAŁOWNIKA.

TREŚĆ	Ilość	Poszczególne Zł.	Poszczególne gr.	Ogólne Zł.	Ogólne gr.	Razem Zł.	Razem gr.
DEBET							
Karm: kartofle							
siano							
plewy							
Na podściół: siana							
słomy							
Dojenie krów							
Razem							
KREDYT							
Za sprzedany nabiał							
Z przychówku: cieląt							
byczków							
Za sprzedane cielęta							
Razem							
Na rachunek Strat							

R-K UTRZYMANIA KONI ROBOCZYCH.

TREŚĆ	Ilość	Poszczególne Zł.	Poszczególne gr.	Ogólne Zł.	Ogólne gr.	Razem Zł.	Razem gr.
DEBET							
Karm: żyto							
owies							
gryka							
kartofle							
buraki							
marchew							
siano							
Kucie koni							
Leczenie							
Hacele							
Szczotki do czyszczenia							
Za odchowanie klaczy							
Podściół							
Razem							
Na R-k Strat							

R-K ORDYNARJI.

TREŚĆ	Zboże Ilość	Zboże Suma	Ziemniaki Ilość	Ziemniaki Suma	Razem Suma
Należało się pracownikom:					
Niewydano do 1-go lipca 1935 r.					
Za okres sprawozdawczy					
Razem					
Wydano pracownikom:					
W naturze					
Wypłacono gotówką					
Saldo na 1-go lipca 1936 r.					
Razem					

R-K PODATKÓW i ŚWIADCZEŃ SOCJALNYCH.

TREŚĆ	Podatki i opłaty		Odsetki i koszty egzekucyjne		Razem	
	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.
DEBET						
Państwowy pod. gruntowy za 1935/36 r.						
Podatek gminny wyrówn. za 1935/36 r.						
Opłaty drogowe sejmikowe za 1935/36 r.						
Podatek obrotowy za młyn za 1935/36 r.						
Składki do Zakładu Ubezp. od wypadk.						
Składki do Zakł. Ubezp. Prac. Umysłow.						
Razem . .						
KREDYT						
Na rachunek Strat i Zysków . . .						
Razem . .						

R-K PRODUKCJI ROLNEJ 1935/36.

TREŚĆ	DEBET wysiano		KREDYT otrzymano z urodzaju	
	Ilość	Suma	Ilość	Suma
Żyto				
Owies				
Gryka				
Jęczmień				
Proso				
Seradela				
Kartofle				
Zysk — Strata				

R-K PRODUKCJI ROLNEJ 1936/37.

TREŚĆ	Debet	Kredyt
Wysiano:		
Żyta		
Owsa		
Gryki		
Łubinu		
Buraków nasion . . . . : .		
Marchwi		
Kartofli		
Na R-k Inwentarza		

R-K SUM PRZECHODNICH.

TREŚĆ	Saldo na 1-go lipca 1935 r.		Obroty w 1935/1936 r.		Saldo na 1-go lipca 1936 r.	
	W-n	Ma	W-n	Ma	W-n	Ma
Podatek obrotowy za 1934 r. . . .						
Podatek państw. grunt. za 1935/36 r. .						
Podatek gminny wyrówn. za 1935/36 r. .						
Opłaty drogowe sejmik. za 1935/36 r. .						
Za wypożyczone żyto						
Za wypożyczone fornalom kartofle .						

R-K PSZCZELNICTWA.

TREŚĆ	Debet	Kredyt
Za kupione 12 roji pszczół . . .		
Za zakupione dla uli: 50 kg. cukru .		
50 kg. węzy		
54 ark. tektury		
Różne artykuły		
Na Rachunek Inwentarza: . . .		

R-K AMORTYZACJI.

TREŚĆ	SALDO na 1-go lipca 1935 r.		OBRÓT w 1935/6 r.		SALDO na 1-go lipca 1936 r.	
	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr.
Budynki młyna od zł. ... 4% . . .						
Budynki mieszkalne od zł. ... 2% . .						
Budynki gospodarcze od zł. ... 3% .						
Urządz. grobli młyna od zł. ... 2% .						
Urządz. maszyn młyna od zł. ... 5% .						
Maszyny i narzędz. roln. 10% . .						
Ruchomości różnej 5% . . .						

R-K STRAT i ZYSKÓW.

TREŚĆ	Straty	Zyski
Podatek i świadczenia socjalne . .		
Koszty ogólne		
Utrzymanie administracji		
Utrzymanie służby		
Najem dzienny		
Utrzymanie koni roboczych . . .		
Utrzymanie krów i jałownika . .		
Remont inwentarza		
Remont budynków		
Amortyzacja		
Młyn		
Produkcja rolna		
Łąki i pastwiska		
Razem . .		
Przeniesiono na R-k Kapitału . .		

R-K KAPITAŁU.

TREŚĆ	W-n	Ma
Saldo na 1 lipca 1935 r. . . .		
Przeniesiono stratę względnie zysk w okresie sprawozdawczym . . .		
Saldo na 1 lipca 1936 r. . . .		

BILANS NA DZIEŃ 30 CZERWCA 1936 r.

Stan czynny | **Stan bierny.**

	SUMA		SUMA
Nieruchomość — grunty		Kapitał	
Budynki		Amortyzacja	
Urządzenia młyna		Właściciel	
Ruchomości		Wierzyciele	
Inwentarz żywy		Ordynarja	
Pasza		Sumy przechodnie	
Magazyn			
Kasa			
Dłużnicy			
Produkcja rolna			
Pszczelnictwo			
Sumy przechodnie			

INWENTARZ NA DZIEŃ 30 CZERWCA 1936 r.

Stan czynny | **Stan bierny.**

Taki, jaki był na początku roku operacyjnego z uwzględnieniem zmian zaszłych w ciągu roku.

Sprawozdanie niniejsze sporządził:

(podpis)

Rachunkowość gorzelni

(Uwagi do artykułu kolegi Czesława Grabowskiego z Orżewa Nr. 1 — 2 „Buchaltera Polskiego" z 1935 r.).

Z ogólnego planu kont gospodarstwa rolnego, przyjętego przez kolegę Grabowskiego, biorę Zakład Przemysłowy-Gorzelnię.

Rachunkowość gorzelni prowadziłem przed wojną. Zadaniem mojem było zorganizować rachunkowość tak, aby w końcowem zestawieniu rocznem, prócz zysków czy strat, wykazać:

1. Wydajność spirytusu z metra zużytych surowców (ziemiopłodów) w ilości i wartości.

2. Koszt własny wyprodukowanego spirytusu ogólny i na 100 litrów.

3. Koszt surowców, opału, robocizny i t. d., czyli każdego ze składników Kosztów produkcji oddzielnie na 100 litrów spirytusu i na 100 metr. zużytych surowców. W tym celu, jako też i w celu łatwego porównywania poszczególnych pozycji Kosztów produkcji z roku na rok, ujednostajniłem pozycje r-ku Kosztów Produkcji.

Definicja mego planu rachunkowości gorzelni w końcu roku przedstawia się, jak niżej:

	Suma	Na 100 litrów spiryt.	Na 100 metrów surowc.		Suma	Na 100 litrów spiryt.	Na 100 metrów surowc.
1. Surowce (zużyte)				1. Wartość wywarów i wytłoków			
2. Opał (zużyty)				2. Wartość wyprodukowanego spirytusu (przenosi się na r-k spirytusu i w ten sposób zamyka się r-k Koszt. prod.)			
3. Robocizna							
4. Administracja (kierownik gorzelni, i personel pomocn.)							
5. Światło							
6. Konserwacja budynków, maszyn i narzędzi:							
a) podczas kampanji							
b) przed rozpoczęciem kamp.							
7. Ubezpieczenia społeczne							
8. Podatki							
9. Ubezpieczenia od ognia							
10. Amortyzacja (budynki, maszyny i urządz. gorzelni)							
11. Część kosztów ogóln. majątku							

RACHUNEK SPIRYTUSU.

1. Pozostałość na początku roku				Sprzedano			
2. Wyprodukowano				Pozostałość w końcu roku			
3. Zysk							

Wprowadzanie do r-ku Kosztów produkcji wartości zasobów (na początku i w końcu roku) zaciemnia ten rachunek. Wartość zasobów prowadziłem na oddzielnych kontach.

Łowicz. *Edward Grzybowski.*

Czy „pracodawca" jest pracodawcą?

W rozporządzeniu P. Prezydenta Rzpl. Polskiej z dn. 16.3.28 r. (Dz. U. R. P. 35/28) o umowie o pracę pracownika umysłowego ciągle powtarza się słowo „pracodawca".

Otóż, w/g treści rozporządzenia, pod nazwą tą należy rozumieć osobę, zatrudniającą pracownika. Z tytułu rozporządzenia wynika, że, przy zawieraniu umowy o pracę, stroną, która wnosi swoją pracę — jest pracownik, co wyraźnie stwierdza już brzmienie tytułu rozporządzenia — „umowa *o pracę pracownika...*", — druga zaś strona obowiązana jest wynagrodzić tę pracę, o czem mówi specjalny rozdział tegoż rozporządzenia.

Jeśli więc chodzi o pojęcie istoty umowy o pracę, w umowie tej, tak, jak w każdej innej, mamy dwie strony i dwa przedmioty wymiany. Z jednej strony mamy dającego pracę — pracownika, z drugiej zaś strony, dającego wzamian za pracę wynagrodzenie — t. zw. „pracodawcę". Jest to zupełnie logiczny przebieg wymiany i zamęt wprowadza tylko nazwa — „pracodawca". Nazwa ta sztucznie odwraca określenie stron przy umowie o pracę i wywraca zupełnie logiczny porządek rzeczy.

Jeśli odbiegniemy myślą od tej ogólnie fałszywie rozumianej nazwy i przerzucimy się do innej dziedziny, to jeszcze wyraźniej uwypukli się jaskrawy brak logiki w zastosowaniu słowa — „pracodawca".

Czy możemy sobie bowiem wyobrazić, aby w stosunkach kupieckich, przy zawieraniu umowy o sprzedaż towaru (w pojęciu ekonomicznem pracę porównujemy często do towaru) mogły być tolerowane podobne powikłania na tle niewłaściwego nazwania stron? Przecież po zatytułowaniu umowy, powiedzmy, w ten sposób:

„Umowa o sprzedaż *towaru kupca X kupcowi Y*", nie będziemy w treści mówić:

„*towarodawca*", *kupiec Y*, zobowiązuje się do pokrycia należności za *towar kupca X...*",

bo wreszcie zatracilibyśmy możność rozsądnego rozumowania na tle tak skonstruowanej umowy.

Tylko sile przyzwyczajenia można chyba przypisać, że jednak rozumiemy o co chodzi, gdy mówimy np. tak:

„pracodawca“ daje pracę osobie (pracownikowi), z którą zawiera umowę *„o pracę pracownika“*.

Mamy obecnie większe zmartwienia, niż ewent. dopominanie się o urzędowe sprostowanie nazwy „pracodawca“, ale może narazie dobrze będzie, jeśli sami sobie zdamy sprawę z tego jak się właściwie nazywamy, gdyż nazywamy się *pracodawcami*, jeśli chodzi o właściwą nazwę dla nas, jako strony, przy zawieraniu umowy o pracę. Natomiast dla t. zw. dotychczas „pracodawcy“ byłaby zupełnie odpowiednia nazwa: „pracobiorca“.

A może ktoś jest innego zdania?

A. Nurowski.

Kapitalizacja odsetek ultimo roku
a przejrzystość bilansu

Praktykowany przez kasy spółdzielcze i komunalne kasy oszczędności sposób dopisywania odsetek od wkładów do wkładów, czyli kapitalizowanie odsetek ultimo roku, budzi według mnie wątpliwość uzasadnienia tej pozycji.

Wątpliwość tę wyciągam z analizy bilansów i sprawozdań tych instytucyj, które niesłusznie podają sumę pozycji wkładów przyjętych w ciągu roku łącznie z dopisanemi odsetkami. Ocena wielkości przyjętych wkładów jest fałszywa. Stosunek odsetek od wkładów do tej pozycji jest też nierealny.

Czy pozycje takie czynią bilans zamknięcia i r-k strat i zysków prawidłowemi i przejrzystemi? Nie.

Jak w miarę pozytywnej akcji kas spółdzielczych i K. K. O., w dziedzinie gromadzenia wkładów i sprawiedliwego podziału uzyskanych kapitałów, w drodze udzielonych pożyczek potrzebującej ludności, wzmaga się uznanie i zaufanie do danej instytucji — tak prawidłowo i przejrzyście zestawiony bilans roczny podnosi powagę i znaczenie tej instytucji.

Bilans roczny, czyli t. zw. bilans zamknięcia wraz z rachunkiem strat i nadwyżek i innemi załącznikami stanowi ten trzon, na którym opiera się kasa. Bilans jest odzwierciadleniem stanu majątkowego kasy; ażeby to odzwierciadlenie było pełne i istotne, bilans zamknięcia powinien być zestawiony prawidłowo i przejrzyście.

Zestawiony bilans w sposób wyżej podany nie jest, zdaniem mojem, prawidłowy i przejrzysty.

Kapitalizowanie odsetek ultimo roku nie posiada żadnego rzeczowego też uzasadnienia, gdyż odsetki zaczynają procentować dopiero od 1 stycznia roku przyszłego.

Należne wkładcom odsetki powinny przejść do bilansu w oddzielnej pozycji w subkoncie „Inne Rachunki“ po stronie „Ma“. Dopiero przy rozpoczęciu operacji nowego okresu, t. j. w dniu 1 stycznia powinny być dopisane do wkładów.

Może zechcą Koledzy wypowiedzieć się na temat wyżej poruszony; chodzi bowiem o sprawę obchodzącą szeroki ogół.

Gustaw Lachowski.

Problemy i korzyści handlu Polski z Ameryką

Członek naszego Związku, kol. Czesław Mikołajczyk z Cambridge Springs, Pa (St. Zjed.) nadesłał nam referat swój, zgłoszony na Zjazd Polskich Kupców w Cleveland (Stany Zjedn.).

Referat kol. Cz. Mikołajczyka zasługuje na bliższe rozważenie przez sfery miarodajne i gospodarcze polskie.

Uwag swoich do artykułu redakcja „Buchaltera Polskiego" nie zamieszcza, podobnie, jak to uczyniła z artykułem kol. W. L. Kardacha, p. t. „Jak długo jeszcze?", zamieszczonym w Nr. 10—11/35 r. (Red.).

„Made in Germany, England, Czechoslovakia, Japan, France“ i t. p. oto napisy, jakie widzi często konsument - polak na towarach w różnych składach i sklepach amerykańskich. Mimowoli zadaje sobie pytanie: gdzie są towary ze stemplem „Made in Poland“? Za wyjątkiem nielicznych sklepów, właścicielami których są polacy, trzeba szukać ze świecą wyrobów polskich w firmach amerykańskich. Czy Polska posiada towary na eksport? czy istnieje przemysł eksportowy? czy wyroby polskie nadają się wogóle na rynek amerykański? i cały szereg innych pytań nasuwa się konsumentowi - polakowi, a nieraz nawet i amerykaninowi, utrzymującemu stosunki z polakami. Odpowiedź na powyższe pytania będzie niewątpliwie — tak. Pomimo to, handel amerykański towarów polskich zwykle nie posiada.

Przyczyny tego zjawiska oraz możliwości eksportu polskiego do Ameryki będą zapewne omawiane na Zjeździe Kupców i Przemysłowców w Cleveland, na który delegacja z Polski zapowiedziała swój przyjazd. Z okazji tej podaję słów kilka pod rozwagę i do wiadomości zainteresowanych.

Korzyści państwa z handlu zagranicznego.

Niema chyba zakątka na kuli ziemskiej, gdzieby nie prowadzono handlu zagranicznego, czy to w formie wymiennej, czy zapomocą bardziej nowoczesnego sposobu wymiany, jakim jest pieniądz lub kredyt bankowy.

Korzyści, jakie osiąga państwo z handlu zagranicznego, szczególnie z eksportu, są różnorodne. Kraj, którego dochody z eksportu są większe od wydatków na import, staje się zasobniejszy, zaspakaja łatwiej potrzeby narodu, jest w stanie utrzymać w równowadze system monetarny, nabiera znaczenia u innych państw, zdobywa stanowisko wierzyciela, i t. d.

Najważniejszem bodaj dobrodziejstwem, wypływającem z handlu zagranicznego jest — zmniejszenie bezrobocia. Dochody, pochodzące zwłaszcza z nadwyżki eksportu nad importem, idą na dodatkową produkcję towarów ponad zapotrzebowanie domowe. A ponieważ dowiedzionem jest, że wartość produkcji równa się zasadniczo zarobkom, — przeto każdy dolar otrzymany przez Polskę z produkcji na eksport, to jeden dzień zarobku więcej dla rzemieślnika lub dwa dni dla robotnika zwykłego w Kraju.

Towary polskie w Ameryce.

W handlu zagranicznym Polska nie uzyskała dotąd poważniejszego stanowiska. W roku 1932 staliśmy zaledwie na 29-tym miejscu wśród narodów trudniących się handlem międzynarodowym. Jeśli chodzi o stosunki handlowe z Ameryką, to i tu znajdujemy się na szarym końcu wśród eksporterów. Nawet w eksporcie towarów wyłącznie dla wychodźctwa w Ameryce pozwalamy się

wyprzedzić krajom często nam wrogim. Objaw doprawdy dziwny, kiedy musimy kupować tu polskie książki do nabożeństwa, pocztówki świąteczne i inne artykuły ze stemplem „Printed“ albo „Made in France, Czechoslovakia“ lub „Germany“. (A szkoda wielka, bo wychodźctwo w Ameryce kupuje pocztówki świąteczne w ilości około 40 miljonów sztuk rocznie). Czy chęć nadmiernych zysków ze strony eksporterów w Polsce, czy brak sprawnej organizacji eksportowej, czy wreszcie niedocenianie korzyści z eksportu przez czynniki miarodajne, jest przyczyną tego objawu?

Jeśli chodzi o rynek zbytu w Ameryce, to nietylko Polacy mogą i są już odbiorcami towarów polskich. Przekonaliśmy się o tem przy sprzedaży szynek i innych konserw mięsnych. *Cena, jakość towaru oraz umiejętność sprzedaży decydują w handlu zagranicznym.* Odbiorca amerykański kupuje towar, nie pytając się zazwyczaj z jakiego kraju sprowadzono go. Najlepszym tego dowodem jest to, że chorągiewki amerykańskie, któremi posługują się różne patrjotyczne organizacje w Ameryce podczas swych uroczystości, są przeważnie wyrobu japońskiego. Nie potrzebujemy się więc obawiać, że istnieje tu większe uprzedzenie do towarów ze stemplem „Made in Poland“, niż „Made in Japan“, lub „Germany“ albo „U. S. S. R.“. Winę za niedostateczny rozwój eksportu do Ameryki ponosimy sami: przedewszystkiem przemysł i czynniki rządowe w Polsce, a następnie Wychodźctwo w Stanach Zjednoczonych.

Eksport zmniejsza bezrobocie w Polsce.

Statystyka handlu zagranicznego wykazuje, iż w ciągu dziesięciu lat od 1925 do 1934 roku sprowadzono do Polski z Ameryki towarów za sumę złotych 2,482,340,000, a wysłano w tym samym czasie do Ameryki za złotych 177,522,000, *dopłacono więc gotówką przez Polskę złotych 2,304,818,000*. Gdyby różnicę tę zapłacono towarami, a nie gotówką, zużytoby około 460 miljonów dni roboczych przy produkcji tych towarów, licząc po 5 złotych dziennego zarobku na 1-ą osobę. Innemi słowy, liczba bezrobotnych w Polsce byłaby mniejszą przeciętnie o 153,000 osób rocznie. Wynika stąd, iż wyrównanie rachunku handlowego Polski z Ameryką *towarami* jest kwestją bardzo ważną i niecierpiącą zwłoki. Wprawdzie w ostatnich trzech latach widzimy ożywienie w eksporcie polskim do Stanów Zjednoczonych, cyfry jednak wykazują nam, iż jeszcze w roku 1934 import z Ameryki do Polski był przeszło pięć razy większy od eksportu. Najbardziej zawzięty szowinista amerykański, wykrzykujący „Buy American“, nie będzie chyba domagał się zamknięcia granicy dla towarów polskich, jeśli się mu udowodni cyframi powyższy stan rzeczy. Śmiało rzec można, iż rynek tutejszy jest dla nas otwarty, przynajmniej tak długo, dopóki eksport polski nie dorówna importowi amerykańskiemu do Kraju. Musimy tylko chcieć i umieć.

Nadmienić wypada, że czteromiljonowe Wychodźctwo Polskie w Ameryce zarabia około półtora miljarda dolarów rocznie. Suma ta równa się w przybliżeniu zarobkom całej ludności w Polsce. Pozyskanie tylko 1% tej sumy na zakup towarów importowanych powiększyłoby eksport polski do Ameryki w 1934 o trzy i pół razy.

Ożywienie handlu polskiego z Ameryką.

Polityka handlu zagranicznego wymaga nieraz ożywienia eksportu pozornie kosztem odbiorców krajowych. Stąd często powstają dziwolągi takie, że towary zagranicą są tańsze, niż w kraju, który je eksportuje.

Ostatnią, zdaje się, niespodzianką — nawet dla szeregu ekonomistów w handlu zagranicznym — jest plan Dr. H. Schachta, niemieckiego ministra ekonomji. Plan ten, między innemi, przewiduje obniżenie cen niemieckiego eksportu do wysokości 25%, a w niektórych wypadkach nawet 40 — 50% wartości towarów. Różnicę, powstałą z tego powodu, pokrywa przedewszystkiem przemysł eksportowy; częściowo Skarb Rzeszy. Skutki tego drastycznego planu już są widoczne. Przedewszystkiem, odzyskano znacznie utracone rynki zbytu, zrównoważono bilans handlu zagranicznego, zwiększono zyski przemysłu, zmniejszono liczbę bezrobotnych.

Plan niemiecki, polegający na dyscyplinie militarnej przemysłu, nie dałby się prawdopodobnie w Polsce zastosować. Natomiast energiczna i systematyczna akcja ze strony sfer rządowych w Polsce w kierunku zwiększenia eksportu, przynajmniej do Ameryki, przyniosłaby niewątpliwie dodatnie rezultaty.

W tym celu należałoby zrzeszyć handel eksportowy w jedną sprawną instytucję; zapewnić jej zdrowe podstawy materjalne; wyrobić dla niej solidną reputację; otoczyć ją i przemysł eksportowy specjalnemi względami w Kraju.

Następnie należałoby ustanowić subsydja rządowe, zależne od wysokości zdobytego eksportu. Subsydja te stałyby się zachętą do intensywnej pracy jednostek handlowych tak w Kraju, jak i zagranicą. Koszty powstałe z tej akcji Skarb Państwa odzyskałby w formie podatków od powiększonych zysków przemysłu eksportowego, z dodatkowych dochodów floty handlowej, kolei, poczty i t. p., oraz z redukcji wydatków na bezrobocie. Bowiem, jak wspomniano wyżej, każdy dolar zdobyty z nadwyżki eksportu nad importem, to często dwa dni pracy więcej dla robotnika w Kraju.

Należałoby również zwrócić szczególną uwagę na dobór personelu na placówkach handlowych w Stanach Zjednoczonych. Jak wiadomo, polski handel zagraniczny wystawiony jest często na silną konkurencję ze strony innych eksporterów oraz towarów amerykańskich. Aby więc zdobyć i utrzymać rynek tutejszy, eksporter-polak musi być uzbrojony w zasób wiadomości conajmniej taki, jaki posiada jego konkurent-eksporter lub kupiec-amerykanin. Musi on znać ustrój ekonomiczny i społeczny Ameryki, język, zwyczaje, systemy kupieckie i bankowe, rozległe terytorjum, potrzeby i upodobania konsumenta-amerykanina i konsumenta-polaka, sposób reklamowania i cały szereg innych problemów skomplikowanego i ulegającego zmianom życia amerykańskiego. Innemi słowy, na placówkach handlowych w Ameryce powinni znajdować się ludzie pełni doświadczenia i wiedzy nabytej w tym kraju; ludzie znający także stosunki polskie; ludzie pełni energji i przedsiębiorczości.

Kalkulacja cen i moralny obowiązek eksporterów.

Odpowiednie nastawienie się eksporterów w Polsce odgrywa poważną rolę przy zdobywaniu rynków zagranicznych.

Utarło się pojęcie — które na szczęście powoli już zanika, tak w Polsce, jak i w innych państwach — że Ameryka to kraj samych bogaczy, dla których dolar nie ma znaczenia. Urobiło się również przekonanie, że należy wykorzystać stosunki z instytucjami czy też obywatelami amerykańskimi jak się tylko da. Zapatrywania te oczywiście są wyrazem bezgranicznej naiwności często może nieszkodliwej tam, gdzie są one jedynie tematem pogawędek przy szklance piwa, herbaty, kieliszku, czy w saloniku. Natomiast, kiedy reprezentu-

je się naród nazewnątrz, lub gdzie wchodzi w grę kalkulacja oparta nieraz na ułamkach centa, albo gdzie zdobycie rynków handlowych wymaga solidnych podstaw, lub gdzie konkurencja wymaga bystrości umysłu i zdrowego rozsądku — tam pojęcia takie są wprost karygodne. Urabiają one opinję całemu narodowi, są świadectwem ubóstwa umysłowego, zanikiem uczciwości, brakiem odpowiedzialności jednostki wobec społeczeństwa.

Należy nie zapominać również, że handel zagraniczny wymaga nieco odmiennej kalkulacji od handlu krajowego. Doświadczony eksporter, ustalając ceny, pamięta, że zwiększona produkcja obniża koszt ogólny przypadający na jednostkę towaru. Stąd ceny na eksport powinny zwykle być niższe od cen towarów przeznaczonych na konsumcję krajową. Czy jest tak zawsze w handlu z Polską?...

Dopóki eksporter nie wyzbędzie się naiwnych pojęć o handlu z Ameryką, dopóki nie uświadomi sobie, że postępowaniem swojem urabia on opinję narodowi, który reprezentuje, dopóki nie będzie poczuwał się do moralnego obowiązku zatrudnienia bezrobotnych w Kraju — dopóty nie może być mowy o zdobyciu rynków zbytu i skutecznej konkurencji z innemi narodami.

Korzyści wychodźctwa z handlu polskiego.

Kupując towary importowane z Polski, czynimy to często z pobudek patrjotycznych dla kraju ojczystego. Zapominamy jednak o tem, że przez to pomagamy swoim rodakom w Ameryce. Przyczyniamy się do zmniejszenia bezrobocia wśród nas, bowiem importerzy i sprzedawcy towarów z Polski, to są w dużej mierze nasi ludzie.

Leży więc w interesie tak Polski, jak i Wychodźctwa w Ameryce, aby import — eksport obu krajów został zrównoważony. Kiedy to osiągniemy zwiększy się nasz dorobek materjalny tak tu, jak i w Polsce; zapoznamy ogół amerykański z towarami polskiemi; stworzymy żywą reklamę Polsce i Wychodźctwu; zmniejszymy bezrobocie wśród polaków.

Cambridge Springs, Pa. *Czesław Mikołajczyk.*

Treść i skutki zobowiązań
wg. zasad Kodeksu Zobowiązań w życiu buchaltera

(Ciąg dalszy).

Do takich naturalnych wierzytelności należą:

1) Wierzytelności przedawnione, które mogą być uwzględnione przez sąd tylko na zarzut dłużnika. Jeżeli dłużnik nie podniesie w procesie zarzutu przedawnienia, to mimo, że wierzytelność jest przedawniona, zapadnie w tej sprawie wyrok zasądzający, który stanowi, jak wiadomo, tytuł do egzekucji. Jeżeli jednak podniesiono zarzut przedawnienia i wskutek tego nastąpi oddalenie powództwa, albo jeżeli nawet bez procesu dłużnik spełnia dobrowolnie świadczenie przedawnione — nie będzie mógł żądać z powrotem tego świadczenia.

2) Wierzytelności, którym ustawa odmawia prawa sądowego dochodzenia. Należą tu:

a) zobowiązania, które uległy prekluzji,

b) zobowiązania, co do których sądownie dochodzenie wierzytelności od początku jest wykluczone ze względu na ich naturę (np. zobowiązania z gry i zakładu, albo należytości skredytowane za napoje alkoholowe sprzedane detalicznie lub pozbyte detalicznie w inny sposób, a zwłaszcza za podane na miejscu do spożycia).

3) Obowiązki moralne, przyzwoitości i zwyczajowe (np. napiwki, podarki ślubne, utrzymanie dalszych krewnych, datki dobroczynne). Nie można o nie pozywać sądownie, jednak dobrowolne spełnienie uważa się za spełnienie należnego świadczenia i nie można żądać zwrotu.

Wstępem do zawarcia umowy bywa w regule oferta. Przepisy prawne o ofercie są zawarte w art. 63 — 73 K. Z. Otóż wg. tych przepisów ofertą jest oświadczenie osoby, złożone drugiej osobie, że chce z nią zawrzeć umowę, np. że chce jej pożyczyć pewną kwotę pieniężną, że chce jej sprzedać coś. Taka oferta ma znaczenie prawne, w szczególności wywołuje prawne skutki, jeżeli obejmuje istotne postanowienia zawrzeć się mającej umowy.

Ten, któremu ofertę uczyniono, czyli t. zw. oblat, może:

1) albo odpowiedzieć na ofertę,
2) albo nie odpowiedzieć.

W pierwszym wypadku może:

a) albo ofertę w całości przyjąć,
b) albo ofertę w całości nie przyjąć,
c) albo ofertę przyjąć częściowo w szczególności z pewnemi zmianami.

Jeżeli oferty nie chce przyjąć, nie ma obowiązku odpowiadać. Tylko w stosunkach handlowych istnieje pod pewnemi warunkami obowiązek udzielania odpowiedzi na ofertę, nawet, jeżeli oblat nie chce przyjąć oferty. Mianowicie: jeżeli kupiec, którego przedsiębiorstwo obejmuje załatwianie cudzych interesów, otrzymuje ofertę do załatwienia takiego interesu od osoby, z którą pozostaje w stałych stosunkach handlowych, obowiązany jest do bezzwłocznej odpowiedzi. Jego milczenie uważa się za przyjęcie oferty.

Wobec tego, że w zasadzie oblat nie ma obowiązku odpowiedzi, jeżeli nie przyjmuje oferty, stosować należy tę zasadę także do częstych w życiu przypadków, gdy ktoś (w szczególności jakaś firma) nadsyła towar (książki, czasopisma, losy) bez zamówienia. Jest to oferta połączona z antycypowanem wykonaniem umowy w przypuszczeniu, że przez przyjęcie towaru umowa będzie zawarta. Otrzymujący, w takim wypadku, nie ma obowiązku ani odpowiedzieć, ani odsyłać przedmiotu. Jeżeli odeśle jest to uprzejmość nadobowiązkowa.

Jeżeli, jak to jest regułą, — zawiadomienie o przyjęciu oferty jest potrzebne, to oblat winien, chcąc, by umowa nastąpiła, udzielić oferentowi odpowiedzi, t. zn. winien zawiadomić tego, który ofertę złożył, że ją przyjmuje. Wymogiem skuteczności tego zawiadomienia jest, by nastąpiło w pewnym terminie. Mianowicie:

1) Jeżeli oferent oznaczył termin do odpowiedzi, powinien oblat złożyć oświadczenie przyjęcia przed upływem oznaczonego terminu.

2) Jeżeli oferent nie oznaczył terminu do odpowiedzi, należy rozróżnić:

a) Jeżeli ofertę uczyniono w obecności oblata albo bezpośrednio, zapomocą telefonu lub innego środka porozumienia się na odległość, to oblat winien ofertę przyjąć natychmiast.

b) Jeżeli ofertę uczyniono w inny sposób, to oblat winien przyjąć ofertę bez nieuzasadnionej zwłoki.

Jeżeli zawiadomienie o przyjęciu oferty nie jest potrzebne dlatego, że albo oferent żąda niezwłocznie wykonania umowy, albo zgodnie z treścią oferty, albo zgodnie ze zwyczajem, to za przyjęcie, a zarazem zawarcie umowy uważa się skoro druga strona w czasie właściwym, t. j. w terminie, jak wskazano pod 1., przystąpi do wykonania oferty.

Oferent, złożywszy ofertę, jest nią związany. Mianowicie:

1) Jeżeli, jak to jest regułą, zawiadomienie o przyjęciu oferty jest potrzebne, jest oferent związ ny ofertą zależnie od terminu. Mianowicie:

a) gdy oznaczył termin, jest ofertą związany, aż do upływu oznaczonego terminu,

b) jeżeli nie oznaczył terminu, to w wypadku nieotrzymania zawiadomienia o przyjęciu oferty przestaje ona go wiązać, jeżeli nie zostanie przyjęta natychmiast, lub po upływie czasu, w jakim oferent mógł w zwykłym toku czynności otrzymać odpowiedź, wysłaną bez nieuzasadnionej zwłoki.

2) Jeżeli zawiadomienie o przyjęciu oferty nie jest potrzebne, dlatego że oferent żąda niezwłocznego wykonania umowy, wówczas oferent związany jest nią do chwili wykonania umowy przez oblata.

Gdy oblat ofertę przyjął i odpowiedź nadeszła we właściwym czasie do oferenta, względnie w czasie właściwym oblat ofertę wykonał, to uważa się umowę stosownie do treści oferty, za zawartą. Istnieje jednak pewien wyjątek, mianowicie: jeżeli wprawdzie odpowiedź nadeszła do oferenta w czasie spóźnionym, jednak była wysłana w czasie właściwym (uwaga na datę stempla pocztowego), to mimo to oferent jest związany ofertą, czyli umowę uważa się za zawartą, a nie chcąc być związany, musi niezwłocznie po nadejściu odpowiedzi, zawiadomić, że odpowiedź nadeszła z opóźnieniem i że umowa nie została zawarta.

Zachodzi pytanie, czy można ofertę lub odpowiedź na ofertę odwołać. Owszem, można, ale takie odwołanie jest wtedy tylko skuteczne, jeżeli zawiadomienie o odwołaniu doszło do drugiej strony albo przed otrzymaniem oferty względnie odpowiedzi, albo jednocześnie z otrzymaniem.

Podkreślić trzeba, że oferta lub przyjęcie oferty nie tracą mocy wskutek tego, że osoba, która takie świadczenie złożyła, umarła albo utraciła zdolność do działań prawnych przed zawarciem umowy (nie później), chyba, że co innego wynika bądź z woli stron, bądź z natury rzeczy.

Jeżeli oblat chce ofertę przyjąć tylko częściowo, t. j. pod zmienionemi lub nowemi warunkami, poczytuje się to za nową ofertę, t. j. do odnośnego oświadczenia mają zastosowanie przepisy tak, jakby to była oferta oblata.

Ogłoszenia, reklamy, cenniki i wszelkiego rodzaju wiadomości o podaży i popycie, skierowane do ogółu lub do poszczególnych osób uważa się w razie wątpliwości nie za ofertę, lecz za zaproszenie do rozpoczęcia rokowań. Jeżeli ten, kto wystąpił z tego rodzaju zaproszeniem, odmawia zawarcia umowy bez usprawiedliwionego powodu, obowiązany jest do odszkodowania. Tylko w stosunkach handlowych zachodzi wyjątek, mianowicie: wystawienie towaru w miejscu sprzedaży na widok publiczny, z oznaczeniem ceny, uważa się za ofertę.

Musielibyśmy się teraz zastanowić nad tem czy umowę np. kupna towaru należy księgować lub nie. Ponieważ, tę kwestję omawialiśmy na n/ wieczorach dyskusyjnych kilkakrotnie, nie będę się nad tem zastanawiał, a zainteresowanych odsyłam do stenogramu Nr. 11/160 z wieczoru dyskusyjnego, odbytego w dniu 19.III.1934 r., kiedyśmy, omawiając „Plan kont w warsztacie zegarmistrzowskim", sprawę księgowania umów dostatecznie, mojem zdaniem, omówili.

Przejdę wobec tego do umów zabronionych, wg. K. Z., z powodu swej treści. Strony, zawierające umowę, mogą stosunek swój ułożyć wg. swego uznania, czyli wg. t. zw. zasady wolności umów, którą wypowiada wyraźnie K. Z. w art. 55. Stosownie do tego mogą strony prawa i obowiązki wzajemne określić w szerszej lub węższej mierze, zastrzec pewne dodatki, warunki, terminy i t. p. Jakkolwiek zatem w przepisach K. Z. istnieją pewne wskazania ustawowe co do treści umów, to jednak są one z reguły przepisami nie bezwzględnie obowiązującemi, a tylko wchodzą w zastosowanie, jeżeli strony czegoś odmiennego w umowie nie ustanowiły.

Ta zasada wolności umów doznaje pewnych ustawowych ograniczeń, które rozwija art. 55 i 56 K. Z.

Zabronione więc są te przedewszystkiem umowy, których treść lub cel sprzeciwiają się porządkowi publicznemu. Z tego względu np. nie wolno zawierać umowy sprzecznej z ustrojem skarbowym, sądowym, z zasadą wolności osobistej, zarobkowania i t. d. Więc niedozwoloną będzie umowa kupna towaru, o którym się wie, że jest przemycany, o uchylenie się od złożenia świadectwa w sądzie i t. p.

Dalej zabronione są umowy, których treść lub cel sprzeciwia się ustawie. Należą tu umowy zakazane wprost przez ustawę, np. umowa o spadek po osobie żyjącej, z wyjątkiem przypadków w ustawie przewidzianych (art. 58 K. Z.), umowa naruszająca przepisy ustaw, które ograniczają obrót pewnemi rzeczami, np. co do przedmiotów monopolowych, umowa, którą pracownik zbywa lub oddaje w zastaw swe prawo do wynagrodzenia (art. 444 K. Z.), umowa, w której pracodawca zastrzega sobie krótszy termin wypowiedzenia umowy o pracę, aniżeli oznaczono w ustawie (art. 469 § 5).

Również zabronione są umowy, których treść lub cel sprzeciwiają się dobrym obyczajom, przyczem, czy umowa sprzeciwia się dobrym obyczajom, o tem rozstrzyga sędzia. Na podstawie więc orzecznictwa sądu uważać można za sprzeczne z dobremi obyczajami umowy, które zmierzają do wyrządzenia komuś szkody materjalnej i moralnej, przerzucenia na kogoś skutków własnego przestępstwa, umowa o niestawienie do licytacji, umowa skierowana na obejście prawa, w szczególności zawarta z osobą podstawioną.

Treścią umowy musi więc być świadczenie możliwe. Ta możliwość (wzgl. niemożliwość zabroniona) musi być pierwotna, t. j. musi istnieć w chwili zawarcia umowy. Jeżeli świadczenie stanie się możliwem po powstaniu zobowiązania, to w razie winy, zobowiązanie zamienia się na obowiązek odszkodowania, a w razie przypadku zobowiązanie gaśnie (art. 267 K. Z.). Nie wystarczy niemożliwość przedmiotowa, t. j. taka, że tylko dana osoba nie może wypełnić zobowiązania, ale może je wypełnić inna osoba, lecz potrzeba niemożliwości przedmiotowej t. j. takiej, że nikt nie może spełnić danego świadczenia, tylko osoba, która się zobowiązuje. Np. ktoś daje jakąś rzecz, nie wiedząc o tem, że rzecz ta już zniszczała zupełnie i nie istnieje.

Skutki zawarcia takiej umowy zabronionej są dwojakie:

a) Zasadniczo skutkiem jest nieważność umowy. Jeżeli tylko niektóre postanowienia dotknięte są wadliwością, wówczas nie cała umowa musi stać się nieważną, lecz zależy to od związku odnośnego postanowienia z całością umowy. Jeżeli związek ten będzie ścisły i istotny, t. zn. taki, że przypuszczać należy, że bez postanowień dotkniętych nieważnością strony nie byłyby zawarły umowy, wówczas cała umowa musi być uznana za nieważną, w przeciwnym razie jest ważną, z wyjątkiem postanowienia dotkniętego wadliwością.

b) Dalszym skutkiem, dotyczącym już tylko umów o treści niemożliwej, jest obowiązek odszkodowania, który powstaje wówczas, gdy jedna strona jest w złej wierze, t. zn. wie pozytywnie o niemożliwości świadczenia, podczas gdy druga strona o tem nie wie. W takim przypadku osoba działająca w złej wierze (np. małoletni ukrywa swą niezdolność do działań prawnych) obowiązana jest do wynagrodzenia szkody ponoszonej przez drugą stronę przez to, że zawarła umowę, nie wiedząc o niemożliwości świadczenia. Niema tego obowiązku, gdy obie strony nie wiedziały o niemożliwości, albo, gdy obie strony o niej wiedziały.

Zaznaczyć chciałbym i to jeszcze, że umowa jest oświadczeniem woli, które może być składane w dowolnej formie, a nawet w sposób dorozumiewany, jak to w art. 29 zaznacza K. Z., mianowicie „takiem zachowaniem się, które w danych okolicznościach nie budzi wątpliwości co do treści oświadczenia".

Są jednak wypadki, co do których kodeks zobowiązań i inne przepisy ustawowe domagają się zachowania formy piśmiennej, a to bądź zwykłej, bądź notarjalnej. Stosownie do celu formy piśmiennej można rozróżnić 3 rodzaje odnośnego wymogu formy piśmiennej.

Mianowicie mamy oświadczenia woli, co do których zachowanie formy piśmiennej stanowi wymóg ważności oświadczenia woli, t. zn., że jeżeli oświadczenie woli nie złożono w formie piśmiennej jest ono prawnie nie ważnem i nie może rodzić skutków prawnych. Ten rygor nieważności zależny jest, wg. art. 109 § 1 K. Z., od tego, czy odnośnie danego rodzaju oświadczenia woli ustawa lub umowa wyraźnie wymaga zachowania formy piśmiennej pod rygorem nieważności. W braku zastrzeżenia rygoru nieważności co do formy piśmiennej, przyjmuje się, wg. art. 110 K. Z., że forma piśmienna potrzebna jest tylko w celach dowodowych.

Istnieje jednak w tym względzie wyjątek, a mianowicie: jeżeli, wg. woli stron, t. j. w razie umownego zastrzeżenia, zawarcie umowy ma nastąpić w pewnej formie, więc w szczególności w formie piśmiennej lub notarjalnej, to wedle art. 110 K. Z., chociażby strony nie umieściły zastrzeżenia o nieważności, domniemywa się, że strony zastrzegły zachowanie umówionej formy pod rygorem nieważności.

Zarówno K. Z., jak i inne przepisy ustawowe, zastrzegają w szeregu postanowień wymóg formy piśmiennej pod rygorem nieważności.

Druga grupa obejmuje wypadki, dla których ustawodawstwo zastrzega również obowiązek dopełnienia formy piśmiennej woli, ale już nie pod rygorem nieważności, lecz tylko jako wymogu dowodowego, t. zn. że jeżeli dane oświadczenie woli nie zostało złożone, wzgl. stwierdzone w formie piśmiennej, to w razie procesu niedopuszczalnem jest w zasadzie przeprowadzenie dowodu ze świadków, a wedle art. 323 § 1 kod. postępowania, także dowodu z przesłuchania stron na okoliczność, iż takie oświadczenie woli nastąpiło.

Jest szereg wypadków, w których ustawodawstwo domaga się tego rodzaju formy piśmiennej, pozwolę więc sobie przytoczyć przykładowo zobowiązania takie, które nas z punktu widzenia naszego zawodu interesować mogą. A więc wszystkie umowy przedwstępne (art. 62 § 2 K. Z.), umowy najmu nieruchomości lub pomieszczenia i umowy dzierżawy, zawarte na czas oznaczony, jednak dłuższy niż rok (art. 371 i 404 K. Z.), umowy o pracę na czas życia pracodawcy lub pracownika, albo na okres czasu powyżej 3 lat (art. 443 K. Z.), umowy spółki (art. 550 K. Z.), umowy o przelew wierzytelności (art. 172 K. Z.), zobowiązanie udzielenia pożyczki pieniężnej ponad 250 zł. (art. 431 K. Z.), uzupełnienie, zmiana lub rozwiązanie za zgodą obu stron, oraz jednostronne odstąpienie od umowy pismem stwierdzonej (art. 111 K. Z.), pokwitowanie zapłaty pieniędzy, wydania rzeczy i wartości ponad 1000 zł., jeżeli co do długu istnieje dokument piśmienny (art. 233 K. Z.), zawiadomienie wierzyciela o złożeniu do depozytu sądowego (art. 233 K. Z.), odebranie pożyczki pieniężnej ponad zł. 250 (art. 431 K. Z.) oraz pewne czynności wedle przepisów Kodeksu handlowego, np. zbycie, wydzierżawienie, oddanie w użytkowanie przedsiębiorstwa, przyczem data musi być urzędownie ustalona (art. 39 K. Handl.).

W pewnych znów wypadkach wymóg sporządzenia oświadczenia woli w formie piśmiennej stanowi warunek zaistnienia szczególnych skutków prawnych, t. zn. że samo oświadczenie woli jest w zasadzie ważnem, ale do wywołania pewnych szczególnych skutków, zwłaszcza wobec osób trzecich, wymaga sporządzenia w formie piśmiennej.

Jak widzimy więc, pewniej będzie, jeżeli składając oświadczenie woli, mające wywołać pewne skutki prawne, a szczególnie zawierając umowy, ze względów ostrożnościowych sporządzimy je w formie piśmiennej, by nie narazić się na zarzut nieważności lub na niemożność przeprowadzenia dowodu, iż dane oświadczenie woli zostało istotnie złożone.

(c. d. n.) *Mieczysław Ostand.*

PRENUMERATA „Buchaltera Polskiego" wynosi (z przesyłką pocztową lub odnoszeniem do domów w Warszawie) kwartalnie zł. 4.50, półrocznie zł. 8.20, rocznie zł. 16. Członkowie Polskiego Zw. Buchalterów-Rzeczoznawców, Buch.-Bilansistów i ich Pomocników otrzymują pismo bezpłatnie.

CENA OGŁOSZEŃ: połowa strony tytułowej zł. 300.—

	przed tekstem	za tekstem	w treści redakcyjnej
cała strona	zł. 280.—	zł. 200.—	zł. 350.—
1/2 „	„ 150.—	„ 110.—	„ 180.—
1/4 „	„ 80.—	„ 60.—	„ 100.—
1/8 „	„ 45.—	„ 35.—	„ 60.—

WPŁATY dla „Buchaltera Polskiego" należy uskuteczniać na konto w P. K. O. Nr. 18686 — Polski Związek Buchalterów-Rzeczoznawców, Buchalterów-Bilansistów i ich Pomocników — Warszawa.

Adres Redakcji i Administracji: Warszawa, Nowogrodzka 20, telefon 8-41-05.

Redaktor i wydawca: *ANTONI JULJAN SZYLLER.*

Drukarnia Wzorowa — Warszawa, Długa 20, telefon 11-16-60.